

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΣΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ

(Θεματική εισήγηση που παρουσιάστηκε το Σάββατο 8/3/2014, στην εκδήλωση του Συντονισμού Κινήσεων πόλης από τον Χάρη Λαμπρόπουλο, εκπρόσωπο της Αριστερής Ριζοσπαστικής Κίνησης Νέας Ιωνίας “Εκτός Σχεδίου”. Το βίντεο της παρουσίασης μπορείτε να δείτε [εδώ](#)).

A. Εισαγωγή

Είναι αδιαμφισβήτητο στοιχείο ότι όποια πλευρά των πολιτικών που ασκούνται μέσω του τοπικού κράτους και αν δει κάνεις, θα διακρίνει μια κάποιου τύπου εμπλοκή της ΕΕ. Αντίστοιχα στο επίπεδο διαμόρφωσης της πολιτικής παρέμβασης απέναντι στο τοπικό κράτος αναδεικνύονται γραμμές και στόχοι που πολλές φορές με ένα απόλυτο τρόπο αρνούνται να συμπεριλάβουν την πάλη ενάντια στην ΕΕ και τις πολιτικές της. Έχει κατά τη γνώμη μας μεγάλη αξία πέρα από τη μελέτη των ειδικών πλευρών που αναπτύσσονται πολιτικές, να ασχοληθεί κανείς τόσο με τη θεσμική σχέση του τοπικού κράτους με την ΕΕ και τη σύνδεση με το συνολικό μοντέλο διακυβέρνησης που προωθεί αυτή, όσο και με το ρόλο των δήμων και των περιφερειών στο αναπτυξιακό μοντέλο οικονομίας που προωθεί η ΕΕ για την υπέρβαση της καπιταλιστικής κρίσης και την απόκτηση πλεονεκτημάτων στα πλαίσια του καπιταλιστικού ανταγωνισμού.

B. Οι βασικές αρχές διακυβέρνησης της ΕΕ και η τοπική «αυτοδιοίκηση»

Σε όλη την πορεία εξέλιξης της ολοκλήρωσης της ΕΕ αναδεικνύεται σε κρίσιμο ζήτημα ο ρόλος της τοπικής «αυτοδιοίκησης». Από τα πρώτα βήματα συγκρότησής της διαμορφώνεται ένας πυρήνας κειμένων και συμβάσεων, που άλλες είναι δεσμευτικές και άλλες όχι, ο οποίος συγκροτεί τους στρατηγικούς άξονες όσον αφορά το ρόλο και τις αρμοδιότητες της τοπικής «αυτοδιοίκησης».

Ενδεικτικά:

-Το 1989 διαμορφώνεται ο **Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας**. Ίσως το βασικότερο κείμενο χάραξης στρατηγικής για το ρόλο των τοπικών κοινωνιών στο αναπτυξιακό, οικονομικό και πολιτικό γίγνεσθαι.

-Το 1991 η **Ευρωπαϊκή Χάρτα των Περιφερειών**.

-Το 1992 ο **Αστικός Ευρωπαϊκός Χάρτης (Μόνιμη διάσκεψη των Περιφερειών της Ευρώπης)**. Κείμενο επίσης στρατηγικού προσανατολισμού για τα δικαιώματα του πολίτη στο αστικό περιβάλλον.

- Ενώ καθοριστικό βήμα αποτελεί η **Λευκή Βίβλος** για την «**πολυεπίπεδη διακυβέρνηση**» που αποφασίζεται το 2009 στη Λισσαβώνα.

Η έννοια της «**πολυεπίπεδης διακυβέρνησης**» είναι μια από τις βασικές αρχές διακυβέρνησης της ΕΕ και προωθεί τη **συντονισμένη δράση της ΕΕ, των κρατών μελών και των τοπικών και περιφερειακών αρχών** (δηλ. τη συντονισμένη δράση σε υπερεθνικό, εθνικό αλλά και τοπικό επίπεδο), **για τη χάραξη και υλοποίηση των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης**.

Σύμφωνα με τους θεωρητικούς της «**πολυεπίπεδης διακυβέρνησης**» «...η διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής χαρακτηρίζεται από αμοιβαία εξάρτηση, συμπληρωματικές λειτουργίες και αλληλοεπικαλυπτόμενες αρμοδιότητες μεταξύ υπερεθνικών, κρατικών και υποεθνικών θεσμών καθώς και ομάδων πίεσης», ενώ «...όντας σε μια σχέση “αμφιλεγόμενης ιεραρχίας”, οι υποεθνικές αρχές καθίστανται συμπληρωματικοί, μη ιεραρχικοί δίαυλοι για την υποεθνική κινητοποίηση στην ευρωπαϊκή πολιτεία»

Έτσι ενώ η διαδικασία ολοκλήρωσης της ΕΕ έχει οδηγήσει στη μετατόπιση του κέντρου βάρους της λήψης αποφάσεων από το εθνικό επίπεδο στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, προωθείται μέσω της «πολυεπίπεδης διακυβέρνησης» η αναβαθμισμένη εμπλοκή των τοπικών θεσμικών μορφών στη διαμόρφωση και εκτέλεση των πολιτικών της ΕΕ.

Η αρχή της «πολυεπίπεδης διακυβέρνησης» συνοδεύεται από δύο ακόμη βασικές αρχές, την αρχή της «**επικουρικότητας**» και την αρχή της «**εταιρικής σχέσης**»

Σύμφωνα με την αρχή της «**επικουρικότητας**», η Ε.Ε. οφείλει να λαμβάνει αποφάσεις κοντά στον πολίτη, οπότε και δεν θα πρέπει να αναλαμβάνει πολιτικές που μπορούν να επιτευχθούν

καλύτερα σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Ενώ σύμφωνα με την «**εταιρική σχέση**», η συμμετοχή όλων των βαθμίδων διακυβέρνησης στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων είναι απαραίτητη, προκειμένου να επιτευχθεί μία ορθή ευρωπαϊκή διακυβέρνηση.

Ας σημειώσουμε εδώ ότι σύμφωνα με τα στοιχεία της ίδιας της ΕΕ, το 75% της νομοθεσίας της έχει εφαρμογή στο τοπικό ή το περιφερειακό επίπεδο.

Η θεσμική έκφραση σε επίπεδο ΕΕ για τη διαμόρφωση των πολιτικών σε τοπικό επίπεδο συγκροτείται με τη δημιουργία της **Επιτροπής των Περιφερειών (ΕΤΠ), η οποία συστάθηκε το 1994.**

Η Επιτροπή των Περιφερειών αποτελεί ένα σώμα με τη συμμετοχή αιρετών από την «αυτοδιοίκηση» των κρατών μελών και έχει σημαντικό ρόλο καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρώπης υποχρεούνται να ζητούν τη γνωμοδότηση της όποτε διατυπώνονται νέες προτάσεις σε τομείς που ενδέχεται να έχουν συνέπειες στο τοπικό και το περιφερειακό επίπεδο.

Αξίζει εδώ να σημειώσουμε ότι η Συνθήκη του Μάαστριχτ όριζε πέντε τέτοιους τομείς: **την οικονομική και κοινωνική συνοχή, τα διευρωπαϊκά δίκτυα υποδομών, την υγεία, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό.** Η Συνθήκη του Άμστερνταμ ήρθε να προσθέσει πέντε ακόμη τομείς, **την πολιτική απασχόλησης, την κοινωνική πολιτική, το περιβάλλον, την επαγγελματική κατάρτιση και τις μεταφορές.**

Βλέπουμε ότι οι τομείς αυτοί καλύπτουν σήμερα το μεγαλύτερο φάσμα των δραστηριοτήτων της ΕΕ.

Η ΕΤΠ έχει το δικαίωμα να ελέγξει την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εάν

δε λάβουν υπόψη τη γνώμη της, ενώ σε εξαιρετικές περιπτώσεις, έχει επίσης το δικαίωμα να προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Τα μέλη της ΕΤΠ διορίζονται για πέντε έτη μετά από πρόταση των κρατών μελών. Αν και κάθε χώρα επιλέγει τα μέλη που την εκπροσωπούν με το δικό της τρόπο, οι αντιπροσωπείες οφείλουν να αντικατοπτρίζουν την πολιτική, γεωγραφική και περιφερειακή ή τοπική ισορροπία δυνάμεων του κράτους μέλους. Τα μέλη είναι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι ή βασικοί

παράγοντες των τοπικών ή περιφερειακών αρχών της περιφέρειάς τους.

Η αντιπροσωπεία της Ελλάδας στην ΕΤΠ αποτελείται από 12 τακτικά και 12 αναπληρωματικά μέλη, αιρετοί εκπρόσωποι των ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού, τα οποία υποδείχθηκαν από τα πολιτικά κόμματα με αναλογική εκπροσώπηση.

Από το 2004 η ΕΤΠ διοργανώνει κάθε δύο χρόνια τη συνδιάσκεψη των περιφερειών και των πόλεων.

Γ. Καλλικράτης και ΕΕ

Εξετάζοντας την περίοδο πριν τον Καλλικράτη αξίζει να επισημάνουμε δύο πλευρές. Η πρώτη είναι ο ρόλος που έχει η λεγόμενη τοπική αυτοδιοίκηση στην πορεία ολοκλήρωσης της ΕΕ, στο μοντέλο διακυβέρνησης και στην προώθηση των πολιτικών της.

Η δεύτερη είναι η επισήμανση των υστερήσεων στην οργάνωση του ελληνικού κράτους (εθνικού και τοπικού) που δημιουργούσαν προβλήματα και αναντιστοιχίες σε σχέση με τις απαιτήσεις και τις κατευθύνσεις της ΕΕ.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών των υστερήσεων, είναι ότι το ΕΣΠΑ 2007-2013 απαιτούσε τη διαμόρφωση απευθείας χρηματοδοτικών ροών προς τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού χωρίς τη μεσολάβηση του κεντρικού κράτους.

Με τον Καλλικράτη έγινε προσπάθεια μιας βαθιάς τομής στη συγκρότηση - αναδιάρθρωση του κράτους σε όλα τα επίπεδα, στις σχέσεις των επιπέδων και πιο ειδικά στο ρόλο του τοπικού κράτους. Επικεντρώνοντας στο θέμα που μας απασχολεί θα ξεχωρίζαμε δύο από τους στόχους αυτής της τομής:

1) Προσαρμογή του κράτους στο σύνολό του σε ένα μοντέλο που συγκροτείται στον: **περιορισμό του ρόλου του κράτους σε επιτελικό επίπεδο από τη μια και μια «τοπική αυτοδιοίκηση» με ένα σύνολο αποφασιστικών αρμοδιοτήτων από την άλλη**, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτού που αποκαλείται «τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη» πάντα βέβαια μέσα από την ενίσχυση και διείσδυση της αγοράς στην τοπική κλίμακα.

2) **Εναρμόνιση με το θεσμικό πλαίσιο και το μοντέλο διακυβέρνησής της Ε.Ε., την κοινοτική χρηματοδότηση και τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις και κριτήρια της.**

Για να παρακολουθήσουμε τα παραπάνω ως δανειστούμε κάποια τμήματα από την

αιτιολογική έκθεση του Καλλικράτη που κατατέθηκε στη Βουλή.

Στην παράγραφο με τίτλο «**Μια μεταρρύθμιση που εναρμονίζεται με τη συνθήκη της Λισσαβόνας**», επισημαίνεται ότι «η παρούσα νομοθετική πρωτοβουλία (πρόγραμμα «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ») εναρμονίζεται με το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο θα εφαρμοστεί, αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και λίγο παρακάτω

«...οι νέες, λιγότερες και ενισχυμένες δομές, μπορούν να εντάξουν καλύτερα στον τρόπο λειτουργίας τους τις βασικές αρχές της Συνθήκης της Λισσαβόνας και να συμβάλουν στην ουσιαστική **ολοκλήρωση της ΕΕ**, καθώς για να επιτευχθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, χρειάζεται να ξεκινήσει ήδη από τα πρώτα επίπεδα διακυβέρνησης, δηλ. την αυτοδιοίκηση»

Οι συντάκτες του νόμου αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι «στις συνθήκες της οικονομικής κρίσης ο ρόλος των περιφερειακών και τοπικών διοικήσεων στις χώρες της ΕΕ είναι ιδιαίτερα αναβαθμισμένος στο επίπεδο της χάραξης και υλοποίησης των κοινοτικών πολιτικών, δεδομένου ότι αυτές είναι αρμόδιες για την υλοποίηση του 70% περίπου της κοινοτικής νομοθεσίας και, επομένως, διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην υλοποίηση του σχεδίου για την οικονομική ανάκαμψη».

«...Σε αυτά τα πλαίσια η υλοποίηση της λεγόμενης «πολυεπίπεδης διακυβέρνησης» αποκτά μεγάλη σημασία καθώς ενσωματώνει τους στόχους των περιφερειακών και τοπικών αρχών στις στρατηγικές της ΕΕ.»

Πως υπηρετείται όμως η «πολυεπίπεδη διακυβέρνηση» και μέσα από τον Καλλικράτη σύμφωνα με τους συντάκτες του νόμου;

Οι δύο πρωταρχικοί στόχοι της είναι «η ενθάρρυνση της συμμετοχής στην ευρωπαϊκή διαδικασία» και η ενίσχυση της «αποτελεσματικότητας της κοινοτικής δράσης»

Ο πρώτος στόχος επιτυγχάνεται με «την αναβάθμιση των δήμων και των περιφερειών για την άσκηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών πολιτικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και τη δυνατότητα συμμετοχής σε ευρωπαϊκούς ομίλους εδαφικής συνεργασίας (ΕΟΕΣ) που συνεισφέρουν στην προώθηση νέων εταιρικών σχέσεων μεταξύ των δημόσιων αρχών με τους κοινωνικοοικονομικούς φορείς».

Ο δεύτερος στόχος, δηλαδή η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της κοινοτικής δράσης, επιτυγχάνεται «με όργανα όπως η Εκτελεστική Επιτροπή, οι αντιδήμαρχοι και οι αντιπεριφερειάρχες με τοπική αρμοδιότητα, η Οικονομική Επιτροπή, η Επιτροπή Ποιότητας

Ζωής» δηλαδή το μοντέλο ακόμη πιο συγκεντρωτικής, προστατευμένης από το λαϊκό κίνημα διακυβέρνησης που έχει εισάγει ο Καλλικράτης.

Βλέπουμε λοιπόν ότι στην ίδια την αιτιολογική έκθεση του, διατυπώνεται η σύνδεση με το μοντέλο της διακυβέρνησης της ΕΕ και γενικότερα με τους στόχους της πολιτικής της.

Ένα δεύτερο στοιχείο που επέλυσε ο Καλλικράτης ήταν η απαίτηση συμμετοχής στην Επιτροπή των Περιφερειών, αιρετών εκπροσώπων από διευρυμένες περιφέρειες, κάτι που στην προ-Καλλικράτη διάρθρωση αποτελούσε πρόβλημα με την ύπαρξη των πολλών και μικρών σε μέγεθος νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων. Οι 13 περιφερειακές αυτοδιοικήσεις αποκατέστησαν αυτό το πρόβλημα ενώ παράλληλα εναρμονίστηκαν και με τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ.

Οι αυτοδιοικούμενες περιφέρειες απέκτησαν άμεσο κανάλι επαφής με τη κοινοτική χρηματοδότηση χωρίς τη μεσολάβηση του κεντρικού κράτους. **Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) λειτουργούν υπό την ευθύνη των νέων περιφερειών, προκηρύσσοντας έργα και κατανέμοντας κονδύλια υπό το πρίσμα της «αιρετής» περιφερειακής «αυτοδιοίκησης».**

Το προφανές αποτέλεσμα της υλοποίησης των ΠΕΠ από τις αιρετές περιφέρειες είναι η ενίσχυση σε μεγάλο βαθμό της άμεσης εξάρτησης του τοπικού αναπτυξιακού σχεδιασμού από **την κοινοτική χρηματοδότηση και η προσαρμογή του στις κατευθύνσεις της ΕΕ, καθώς τα κοινοτικά κονδύλια κατανέμονται από τα πριν σε αποφασισμένους «επιλέξιμους» τομείς.**

Έτσι η **άμεση πρόσβαση στους κοινοτικούς πόρους** συνδυάζεται με την **αυστηρή συμμόρφωση με τις διαχειριστικές και ουσιαστικές προδιαγραφές που θέτει η Ε.Ε.** σε όλα τα επίπεδα (τι είδη δαπανών χρηματοδοτούνται, με ποια κατανομή ανάμεσα στο κράτος και τις επιχειρήσεις, πως ορίζεται η διαχειριστική επάρκεια, η εφαρμογή συστημάτων εποπτείας υλικών και ανθρώπινων πόρων, η κινητοποίηση των δυνάμεων της αγοράς, η εφαρμογή ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων σε μια σειρά από υπηρεσίες κτλ).

Παράλληλα περιφέρειες και οι δήμοι πρέπει - εκτός από το κατάλληλο διοικητικό πλαίσιο - να πληρούν και μια σειρά από οικονομοτεχνικούς κανόνες λειτουργίας (κάτι που είχε προσδιοριστεί με ακρίβεια και στον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων) με τους οποίους να εξασφαλίζεται η εύρυθμη επιχειρηματική τους δράση (4ετή επιχειρησιακά

προγράμματα, διαμόρφωση νέου τύπου προϋπολογισμού, τήρηση διπλογραφικού λογιστικού συστήματος κ.α.)

Αποτελέσματα της εφαρμογής και του ρόλου του Καλλικράτη:

- Εναρμόνιση του ελληνικού μοντέλου διακυβέρνησης στο αντίστοιχο νομικό και θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ με άξονα την πολιτική ότι η ανάπτυξη μιας περιοχής, ο σχεδιασμός και η αντιμετώπιση των προβλημάτων πρέπει να αντιμετωπίζονται στο χαμηλότερο δυνατό διοικητικό επίπεδο.
- Διαμόρφωση μιας κατάστασης πλήρους προσαρμογής του τοπικού κράτους στις κατευθύνσεις, αποφάσεις και τις στρατηγικές επιδιώξεις της ΕΕ με έναν αναβαθμισμένο ρόλο, μέσω των περιφερειών και της θεσμικής δυνατότητας συμμετοχής στα αντίστοιχα όργανα της ΕΕ (Επιτροπή των Περιφερειών) με στόχο την ενεργή εμπλοκή του τοπικού κράτους στη χάραξη και στο συντονισμό της ευρωπαϊκής πολιτικής με βάση το «πολυεπίπεδο» μοντέλο διακυβέρνησης της ΕΕ.
- Αναγόρευση του τοπικού κράτους σε εργαλείο προς την πορεία ολοκλήρωσης της ΕΕ αλλά και σε μοχλό στην υπέρβαση της κρίσης.
- Δημιουργία ενός γενικού μοντέλου συνεργασίας ΕΕ και εθνικού κράτους που θα έχουν έναν επιτελικό ρόλο παρέχοντας κατευθύνσεις **και μιας «αυτοδιοίκησης», η οποία μέσα από ένα μεγάλο εύρος αρμοδιοτήτων, θα διαχειρίζεται και θα αποφασίζει για πάρα πολλές πλευρές της καθημερινότητας των πολιτών.**
- Διείσδυση των πολιτικών της ΕΕ σε κάθε πλευρά της δράσης των δήμων και των περιφερειών (εργασία – ανεργία, εργασιακές σχέσεις, κοινωνική πολιτική, «αλληλεγγύη», επιχειρηματικότητα ανάπτυξη)
- Ο ασφυκτικός εναγκαλισμός (η μέγγενη) από την ΕΕ στη χάραξη πολιτικής σε τοπικό επίπεδο

Δ. Οι δήμοι και οι περιφέρειες βασικά εργαλεία στο αναπτυξιακό μοντέλο της ΕΕ - βασικοί κρίκοι στην στρατηγική «Ευρώπη 2020»

Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» που αποφασίσθηκε το 2010 είναι η δεκαετής αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποτελεί τη στρατηγική κατεύθυνση της ΕΕ για την υπέρβαση της καπιταλιστικής κρίσης διαμορφώνοντας ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο που θα αναπληρώσει τις αδυναμίες του υπάρχοντος και θα προσθέσει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στην οικονομία της ΕΕ στα πλαίσια του παγκόσμιου

καπιταλιστικού ανταγωνισμού.

Περιγράφεται σαν η στρατηγική που στοχεύει σε μια «**έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη**».

Το κύριο βάρος πέφτει στο ουσιαστικό «ανάπτυξη» αλλά και κάθε ένα από τα επίθετα που το συνοδεύουν μπορεί να ακούγονται εύηχα και ανώδυνα, κρύβουν όμως συγκεκριμένες κατευθύνσεις.

- **έξυπνη ανάπτυξη** (προώθηση της γνώσης, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της ψηφιακής κοινωνίας),
- **βιώσιμη ανάπτυξη** (βελτίωση της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων στο πλαίσιο της παραγωγικής διαδικασίας και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας)
- **ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς** (αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και ενίσχυση της απόκτησης δεξιοτήτων και της καταπολέμησης της φτώχειας).

Για την επίτευξη της η ΕΕ έχει θέσει πέντε βασικούς στόχους που πρέπει να επιτύχει έως το τέλος της δεκαετίας. Οι στόχοι αυτοί αφορούν την **απασχόληση**, την **εκπαίδευση**, την **έρευνα** και την **καινοτομία**, την **κοινωνική ένταξη** και τη **μείωση της φτώχειας**, καθώς και το **κλίμα/την ενέργεια**.

Για την προώθησή της έχουν περιληφθεί επτά άξονες δράσεις (τις ονομάζει “εμβληματικές πρωτοβουλίες”) που παρέχουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο η ΕΕ και τα κράτη αλληλοϋποστηρίζονται σε τομείς που προάγουν τις προτεραιότητες αυτής της στρατηγικής, όπως η **καινοτομία**, η **ψηφιακή οικονομία**, η **απασχόληση**, η **νεολαία**, η **βιομηχανική πολιτική**, η **φτώχεια** και η **αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων**.

Η εκτίμησή τους είναι ότι «... η στρατηγική “Ευρώπη 2020” θα επιτύχει μόνον αν καταβληθούν αποφασιστικές και στοχευμένες προσπάθειες σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών. Σε επίπεδο ΕΕ, λαμβάνονται καθοριστικές αποφάσεις για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς στους τομείς των υπηρεσιών, της ενέργειας και των ψηφιακών προϊόντων, και για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε βασικές διασυνοριακές διασυνδέσεις. Σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να εξαλειφθούν πολλά εμπόδια στα οποία προσκρούουν ο ανταγωνισμός και η δημιουργία απασχόλησης...»

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις δομές και διαδικασίες διακυβέρνησης που έχει θέσει σε

εφαρμογή η ΕΕ που σημαίνει πρακτικά αυτό εναρμόνιση με τη στρατηγική αυτή των κυβερνήσεων των κρατών, των περιφερειακών και τοπικών αρχών και της «κοινωνίας των πολιτών».

Όσο για το τι εννοείται σαν «**κοινωνία των πολιτών**» : επιχειρήσεις, συνδικαλιστικές οργανώσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις, τοπικές αρχές και μεμονωμένοι πολίτες

Ποιος όμως είναι ο ρόλος των δήμων και των περιφερειών σε αυτή τη στρατηγική;

Δανειζόμαστε από την αναφορά της ίδιας της στρατηγικής «...οι περιφερειακές και τοπικές αρχές είναι αρμόδιες για τομείς πολιτικής που συνδέονται με τη στρατηγική “Ευρώπη 2020”, όπως η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση, η επιχειρηματικότητα, η αγορά εργασίας, οι υποδομές και η ενεργειακή απόδοση. Έχει μεγάλη σημασία να γίνει αντιληπτό από όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης ότι η στρατηγική “Ευρώπη 2020” πρέπει να εφαρμοστεί αποτελεσματικά σε τοπικό επίπεδο, ώστε να επιτευχθεί μια έξυπνη και διατηρήσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, και ότι πρέπει όλοι να δραστηριοποιηθούν για να προχωρήσουν οι απαραίτητες αλλαγές...»

Ας δούμε κάποια χαρακτηριστικά δείγματα εφαρμογής αυτής της κατεύθυνσης

1) Από το 2011 η Επιτροπή των Περιφερειών απονέμει ένα «καινοτόμο» βραβείο διάκρισης των πλέον επιχειρηματικών περιφερειών σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, της «**επιχειρηματικής ευρωπαϊκής περιφέρειας**» με στόχο την «...ενθάρρυνση για τις περιφέρειες, ώστε να επεξεργασθούν έναν στρατηγικό προγραμματισμό βιώσιμων μακροπρόθεσμα οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων.» **Τι χαρακτηριστικά είχαν όμως οι περιφέρειες που έχουν βραβευθεί ως τώρα; Την έμφαση στη συνεργασία με άλλες περιφέρειες της ΕΕ, την ανάπτυξη συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, την ενθάρρυνση στη βιώσιμη οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης.**

2) Έχει επίσης ενδιαφέρον να συνδυάσουμε τα παραπάνω βλέποντας τις κατευθύνσεις χρηματοδότησης του νέου ΕΣΠΑ: **προώθηση της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της «έξυπνης εξειδίκευσης», της απασχόλησης, δράσεις κοινωνικού χαρακτήρα και ολοκληρωμένα προγράμματα τοπικής ανάπτυξης.**

3) Είναι χαρακτηριστικό ότι τίθεται σαν επιδίωξη η «**Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα**», δηλαδή ο βαθμός ικανότητας των περιφερειών να ικανοποιούν τις

απαιτήσεις των διεθνών αγορών.

4) Τίθεται σαν σημαντικό στοιχείο η συμβολή δήμων και περιφερειών στην προώθηση της «**πολιτικής συνοχής**» (που αποτελεί και θεμελιώδη συνθήκη του Μάαστριχτ). Μάλιστα κατά την ελληνική προεδρία το σχέδιο προβλέπει τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία και προγράμματα και τα αντίστοιχα εθνικά ταμεία να χρησιμοποιήσουν σημαντικά τμήματα της Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης για την υποστήριξη της οικονομικής ανάκαμψης της ΕΕ και της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης χρηματοδοτώντας έργα για τη **διαχείριση των αποβλήτων, της ενέργειας, των υδάτινων πόρων, την τουριστική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος** και διαμορφώνοντας καλύτερη σύνδεση των περιφερειακών περιοχών με το κέντρο της ΕΕ.

5) Διαμορφώνονται **νέα χρηματοδοτικά εργαλεία** («Ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων», «Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση», «Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»), μαζί με προϋπάρχοντα όπως το πρόγραμμα JESSICA, όπως προβλέπει το σχέδιο του Γενικού Κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων της περιόδου 2014 - 2020, **με στόχο την αποκέντρωση της διαχείρισης των κοινοτικών πόρων σε υπό-περιφερειακό επίπεδο. Δηλαδή οι δήμοι κατευθείαν θα μπορούν να εντάσσονται σε χρηματοδοτικά προγράμματα με στόχο «την επίλυση σε πολλές περιπτώσεις των καθυστερήσεων και στρεβλώσεων του συστήματος διαχείρισης (που κοστίζει σε ποιότητα και χρόνο απορρόφησης πόρων), αλλά και τη δυνατότητα άσκησης ουσιαστικότερης και αποτελεσματικότερης τοπικής αναπτυξιακής πολιτικής.**». Είναι χαρακτηριστικό ότι σε συνδυασμό με τη μείωση του ύψους του νέου ΕΣΠΑ και μια σειρά από νέες αυστηρότερες απαιτήσεις, ωθούνται οι δήμοι σε έναν αγώνα δρόμου δεδομένου ότι τα προγράμματα και τα χρηματοδοτικά εργαλεία που προβλέπονται είναι «άκρως ανταγωνιστικά». Που σημαίνει ότι οι δήμοι που θα αποκτήσουν προβάδισμα στην κατάθεση προτάσεων θα έχουν πλεονέκτημα στη διεκδίκηση των χρημάτων.

6) Για την αξιοποίηση της χρηματοδότησης των ευρωπαϊκών ταμείων το κράτος - μέλος καλείται να οργανώσει **εταιρική σχέση** με: α) τις **αρμόδιες περιφερειακές, τοπικές και άλλες δημόσιες αρχές**, β) τους **οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους (βλ. ιδιωτικός τομέας)** και γ) οποιοδήποτε **άλλο κατάλληλο φορέα που εκπροσωπεί την «κοινωνία των πολιτών»** (περιβαλλοντικοί εταίροι, ΜΚΟ, φορείς αρμόδιοι για την προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού).

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε την πολύ συγκεκριμένη κατεύθυνση των διαχειριστικών αρχών του ΕΣΠΑ για την **ενεργητική και με βασικό ρόλο (team leader) συμμετοχή του**

ιδιωτικού τομέα σε όλα τα έργα και δραστηριότητες, με διάφορες μορφές και εταιρικά σχήματα τα οποία υπάγονται σε ένα πολύ πιο ευέλικτο θεσμικό πλαίσιο ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων και αγοράς (χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτά των ΜΚΟ στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών, των ΚΟΙΝΣΕΠ)

7) Ας δούμε και το ίδιο το πρόγραμμα της διάσκεψης των περιφερειών και των πόλεων με αφορμή την οποία γίνεται και η σημερινή μας εκδήλωση και τα δύο πιο κεντρικά θέματα συζήτησης.

Εργαστήριο Α: « Επενδύοντας στην οικονομική ανάκαμψη και τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας: η εφαρμογή από τις περιφέρειες και τις πόλεις της Ευρώπης»

«...Σε αυτήν την πρώτη θεματική συνεδρία θα εξεταστούν οι προοπτικές και οι προκλήσεις για την έξοδο της Ευρώπης από την κρίση και οι δυνατοί τρόποι συμβολής των περιφερειών και των πόλεων στην επίτευξη μιας ανάκαμψης με περισσότερες θέσεις εργασίας. Η Επιτροπή των Περιφερειών θα παρουσιάσει ενδιαφέρουσες ιδέες για την καλύτερη συμμετοχή των περιφερειών και των πόλεων στη στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση...»

Εργαστήριο Β: «Στοχεύοντας στην κατάλληλη εφαρμογή: η ενεργός συμμετοχή των περιφερειών και των πόλεων της Ευρώπης»

«Στη δεύτερη θεματική συνεδρία η συζήτηση θα επικεντρωθεί στη βελτίωση της διακυβέρνησης σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η Επιτροπή των Περιφερειών θα παρουσιάσει τις απόψεις της σχετικά με τα κενά στη διακυβέρνηση, την υλοποίηση και τη χρηματοδότηση της στρατηγικής της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Θα εξετάσει τις διάφορες επιλογές για την περαιτέρω εξέλιξή της κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας και θα παρουσιάσει την οπτική των περιφερειακών και των τοπικών αρχών...»

Ε) Συμπεράσματα:

ν Οι δήμοι και οι περιφέρειες

- Έχουν αναβαθμισμένο και κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ στα πλαίσια υπέρβασης της κρίσης σε όφελος του ευρωπαϊκού κεφαλαίου.

- Έχουν άμεση οργανική σύνδεση με το μοντέλο διακυβέρνησης της ΕΕ και αποτελούν εργαλεία ενίσχυσης της ολοκλήρωσης της ΕΕ
- Ενισχύουν μέσω αυτού του ρόλου τους την κατεύθυνση διακυβέρνησης που προωθεί μια διαρκή διαδικασία μεταφοράς αρμοδιοτήτων που αποτελούσαν κρατικές λειτουργίες προς τα πάνω (ΕΕ), προς τα κάτω (τοπικό κράτος) και προς τα έξω (αγορά, κοινωνία των πολιτών).

ν Όλη η κατεύθυνση χρηματοδότησης δήμων και περιφερειών στοχεύει στην οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ και στην ενίσχυση της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Με αυτή την έννοια και οι όποιες πολιτικές της ΕΕ κινούνται υποτίθεται για την καταπολέμηση της φτώχειας ή καλύπτονται από βαρύγδουπους τίτλους περί «αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού» στην πραγματικότητα εφαρμόζουν την πολιτική «η κρίση είναι ευκαιρία». Εφαρμόζοντας μάλιστα μια επιθετική πολιτική σε πλευρές όπως οι εργασιακές σχέσεις και τα εργασιακά δικαιώματα, όπως και οι δημόσιες κοινωνικές παροχές. Είναι προφανές ότι είναι τουλάχιστον αυταπάτη όλα όσα ακούγονται περί αξιοποίησης χρημάτων του ΕΣΠΑ για κάλυψη κοινωνικών αναγκών.

ν Με τις θεσμικές αναδιαρθρώσεις που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια στην ΕΕ σε σχέση με τις δομές διακυβέρνησης και τις κατευθύνσεις υλοποίησης των κεντρικών αποφάσεων σε τοπικό-περιφερειακό επίπεδο, επιχειρείται η καλύτερη διείσδυση-εμπλοκή αλλά και έλεγχος των πολιτικών της ΕΕ και της αποτελεσματικότητάς τους στο τοπικό επίπεδο.

ν Επιχειρείται να επανα-ορισθεί με άλλους όρους η έννοια της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, καθώς η λαϊκή εκπροσώπηση νοείται δια μέσω της λεγόμενης «**κοινωνίας των πολιτών**» (ΜΚΟ κλπ). Ο Καλλικράτης κινείται σε αυτή την κατεύθυνση είτε με νέες θεσμικές μορφές εκπροσώπησης (πχ. συνήγορος του πολίτη και της επιχείρησης) είτε με όργανα λιγότερα ευάλωτα στη λαϊκή πίεση (πχ. οι διάφορες ειδικές επιτροπές)

ν Δεν νοείται αναφορά σε πάλη ενάντια στον Καλλικράτη χωρίς να αναπτύσσεται και πάλη ενάντια στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ν Δεν μπορεί να υπάρχει αριστερή αντικαπιταλιστική φιλολαϊκή πάλη αν δεν έχει σαν βασικό στοιχείο τη ρήξη και σύγκρουση με τις πολιτικές της ΕΕ στην κατεύθυνση της αποδέσμευσης.

ν Δεν μπορεί να επικαλείται κανείς ούτε στα λόγια φιλολαϊκή διαχείριση σε επίπεδο δήμου και περιφέρειας αν δεν ενσωματώνει στο πρόγραμμά του, την κατεύθυνση της σύγκρουσης

με την Ευρωπαϊκή Ένωση.